

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, dnia 16 września 2005 r.

36993

RPO-505759-IV/05/MM

Pan
Krzysztof Opawski
Minister Infrastruktury
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze,

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga, w której został podniesiony problem dotyczący praktyki samorządu zawodowego architektów odmawiającej wydania zeszytu praktyk zawodowych, a w konsekwencji dopuszczenia osób posiadających tytuł zawodowy inżyniera i ukończone wyższe studia zawodowe na kierunku architektura i urbanistyka, do egzaminu zawodowego, a tym samym uzyskania uprawnień budowlanych do projektowania bez ograniczeń w specjalności architektonicznej.

Jak wynika z brzmienia art. 14 ustawy Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. 2003 r. Nr 207. poz. 2016 ze zm.) każdy kandydat ubiegający się o nadanie uprawnień budowlanych, niezależnie od ich specjalności, musi spełnić wymagania stawiane przepisami. Łącznie muszą być spełnione wymagania dotyczące wykształcenia, praktyki zawodowej oraz należy zdać egzamin przed specjalnie powołaną w tym celu komisją.

Zgodnie z art. 14 ust. 3 pkt 1 ustawy Prawo budowlane, uzyskanie uprawnień budowlanych do projektowania bez ograniczeń i sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych w specjalności m. in. architektonicznej, wymaga:

- a) posiadania wyższego wykształcenia odpowiedniego dla danej specjalności.
- b) odbycia dwuletniej praktyki przy sporządzaniu projektów,
- c) odbycia rocznej praktyki na budowie.

Brak spełnienia któregokolwiek z tych wymagań powoduje wydanie decyzji o odmowie nadania uprawnień budowlanych. Zatem brak wymaganego wykształcenia, brak odpowiedniego wymiaru czasu praktyki lub jej nienależyte udokumentowanie, czy inne braki w dokumentach potwierdzających odbycie praktyki zawodowej, a także negatywna ocena z którejkolwiek części egzaminu dyskwalifikuje kandydata w tym konkretnym postępowaniu.

Szczegółowe wymagania dotyczące wykształcenia, czyli wykaz kierunków studiów określonych mianem odpowiednich i pokrewnych oraz określenie, które wykształcenie średnie traktowane jest jako odpowiednie do danej specjalności, znajdują się w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2005 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. 2005 r. Nr 96. poz. 817). Ustawa jedynie wskazuje, jakie są podstawowe zasady kwalifikowania kandydatów zależnie od wykształcenia.

Zdaniem Rzecznika nie ulega wątpliwości, iż tytuł zawodowy inżyniera architekta nadawany absolwentom studiów wyższych na kierunku architektura spełnia określone w art. 14 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy Prawo budowlane przesłanki posiadania wyższego wykształcenia odpowiedniego dla danej specjalności (por. § 3 pkt 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie rodzajów dyplomów i tytułów zawodowych oraz wzorów dyplomów wydawanych przez uczelnie, tj. Dz. U. 2004 r. Nr 182. poz. 1881 ze zm.).

W chwili obecnej w wyniku zmiany dokonanej ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo budowlane oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2005 r. Nr 163, poz. 1364), zgodnie z brzmieniem art. 14 ust. 3 pkt 1 lit. a warunkiem uzyskania uprawnień budowlanych w specjalności architektonicznej bez ograniczeń jest m. in. ukończenie studiów magisterskich w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności. Takie brzmienie przepisu, którego wejście w życie ustawodawca określił na dzień 1 stycznia 2006 r. zwiększa wymagania odnośnie posiadanego wykształcenia wskazując jakim tytułem zawodowym legitymować powinna się osoba ubiegająca się o nadanie uprawnień w tej specjalności, nie pozostawia zatem organom samorządu zawodowego dowolności w decydowaniu w tej kwestii.

Jednocześnie zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo budowlane, w stosunku do osób ubiegających się o uprawnienia budowlane, które przed dniem wejścia w życie ustawy uzyskały wykształcenie wymagane na podstawie przepisów dotychczasowych oraz rozpoczęły odbywanie wymaganej praktyki, stosuje się przepisy dotychczasowe.

W ocenie Rzecznika praktyki samorządu zawodowego architektów polegające na wymaganiu, przy wydawaniu zeszytów praktyk zawodowych, których posiadanie warunkuje dopuszczeniu do egzaminu koniecznego do uzyskania uprawnień

zawodowych, legitymowania się tytułem zawodowym magistra nie znajduje w chwili obecnej oparcia w przepisach powszechnie obowiązującego prawa.

Postępowanie powyższe budzi wątpliwości w świetle brzmienia art. 7 w związku z art. 65 Konstytucji RP. Z brzmienia wzorca konstytucyjnego jak również orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że art. 65 ust. 1 Konstytucji gwarantuje każdemu wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, nie oznacza jednak nieograniczonej swobody w tym zakresie. Wyraźne określenie przesłanek, od których spełnienia zależy wykonywanie danego zawodu, należy do ustawodawcy. Regulacje prawne mogą wprowadzać różnego rodzaju ograniczenia w tym zakresie, jednakże - tak jak i wszelkie ograniczenia praw i wolności jednostki - dopuszczalne są one tylko stosownie do ogólnych zasad oraz kryteriów wyznaczonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jeżeli więc istniała potrzeba wprowadzenia wskazanych wyżej ograniczeń, mogło to nastąpić wyłącznie w ustawie i z zachowaniem kryteriów wyznaczonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji, (wyrok z dnia 26 lipca 2004 r., U 16/02. publ. OTK-A 2004/7/70). Powyższy wywód popiera zmiana dokonana przez ustawodawcę nowelizacją z dnia 28 lipca 2005 r. zwiększająca wymagania w zakresie posiadanego wykształcenia.

Nie budzi także żadnej wątpliwości fakt, iż zgodnie z brzmieniem art. 17 Konstytucji organ samorządu zawodowego architektów reprezentujący osoby wykonujące zawód zaufania publicznego sprawuje pieczę nad należyтым wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Trybunał Konstytucyjny nie kwestionując - co do zasady - potrzeby częściowego ograniczenia niektórych wolności w odniesieniu do zawodów zaufania publicznego, stoi na stanowisku, iż wspomniane ograniczenia muszą mieścić się jednak w standardzie ograniczeń wolności i praw konstytucyjnych, wyznaczonych postanowieniem art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ograniczenia te winny odpowiadać zasadzie proporcjonalności, a nadto - formalnym warunkom ich wprowadzenia "w drodze ustawy", określonym w art. 31 ust. 3 i - w przypadku wolności wyboru i wykonywania zawodu - w art. 65 ust. 1 zd. 2 Konstytucji (wyrok z dnia 18 lutego 2004. P 21/02. OTK-A 2004/2/9).

Reasumując Rzecznik uważa, iż praktyka samorządu zawodowego architektów polegająca na niewydawaniu dzienników praktyk i niedopuszczaniu osób legitymujących się tytułem zawodowym inżyniera do egzaminu, a w konsekwencji uzyskania uprawnień w danej specjalności budowlanej, narusza podstawową zasadę polskiego porządku konstytucyjnego, jaką jest wyłączność ustawy, jako podstawowego aktu prawnego, regulującego prawa i obowiązki jednostki. Za niedopuszczalne uznać należy w tym względzie ścieśniającą - nieuprawnioną interpretację przepisów ustawy przez samorząd zawodowy w sposób dowolny ograniczającą wolność wyboru i wykonywania zawodu architekta.

Wobec powyższego w ocenie Rzecznika, wskazana praktyka samorządu zawodowego, polegająca na niewłaściwym stosowaniu przepisów obowiązującego prawa

w zakresie wymogów dotyczących wykształcenia nie znajduje uzasadnienia w świetle regulacji de lege lata.

W związku z tym na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity". Dz. U. z 2001 r. Nr 14. poz. 147). jak również mając na względzie kompetencje przyznane ministrowi właściwemu do spraw architektury i budownictwa przez art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (tekst jednolity Dz. U. 2001 r. Nr 5 poz. 42 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia

Rzecznika Praw obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich